

ПОСТАТІ МАТЕРІ ТА БАТЬКА В РЕКОНСТРУКЦІЇ ОКРЕМИХ АСПЕКТІВ ПСИХОПОРТРЕТА О. ЖОВНИ

Дергачова О. В.

аспірантка кафедри української та зарубіжної літератури

Центральноукраїнський державний університет

імені Володимира Винниченка

вул. Шевченка, 1, Кропивницький, Україна

orcid.org/0000-0003-2748-3535

olgadergacheva87@gmail.com

Ключові слова: *психопоетика, психоаналіз, образи батьків, жертовність, відчуження.*

Статтю присвячено аналізу впливу постатей батька та матері на формування психопоетичної структури особистості О. Жовни. Дослідження висвітлює актуальні аспекти взаємодії сімейного середовища, творчого становлення особистості та психосвіту письменника. У статті використано методологію психопоетики як засобу опосередкованого дослідження психопортрета митця через аналіз його мегатексту.

У статті наголошено на тому, що для усвідомлення характерних рис психопортрета письменника необхідний аналіз психологічних аспектів його біографії, особливо – встановлення зв'язків з матір'ю та батьком. Стаття висвітлює сучасні дослідження з психопоетики, які аналізують роль постатей батьків у формуванні окремих аспектів особистості О. Жовни. Зазначається, що психопоетика дозволяє отримати більш повну візію особистості автора, об'єднуючи літературознавчу, психологічну та психоаналітичну методологію.

Стаття ставить за мету проаналізувати психопоетичні механізми виявлення ролі батьків О. Жовни для його художньої самоідентифікації з огляду на структуру психосвіту письменника та його рецепцію в біографічному, автобіографічному та інтерпретаційному зрізах, які експліковані в художніх творах, фільмах, спогадах, що становлять його мегатекст.

Структуру психосвіту письменника та його рецепцію розглянуто в різних аспектах, включаючи біографічний, автобіографічний та інтерпретаційний. Зазначається, що ігнорування чи замовчування образу батька у творах О. Жовни свідчить про внутрішнє протистояння, відчуження та негативний едипів комплекс. Вказано, що ідеалізований образ матері, концептуальними рисами якого є безумовна любов та здатність пробачати, говорить про близькість письменника з власною матір'ю і можливе відчуття вини відносно неї. Наголошено, що перспективи дослідження включають аналіз інших компонентів психопоетичної матриці О. Жовни для реконструкції його психоструктури на основі виявів у художніх творах та інших компонентах його мегатексту.

PARENTAL FIGURES IN THE RECONSTRUCTION OF SPECIFIC ASPECTS OF O. ZHOVNA'S PSYCHOPORTRAIT

Derhachova O. V.

Postgraduate Student at the Department of Ukrainian and Foreign Literature

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University

Shevchenko str., 1, Kropyvnytskyi, Ukraine

orcid.org/0000-0003-2748-3535

olgadergacheva87@gmail.com

Key words: *psychopoetics, psychoanalysis, parental figures, sacrificial love, alienation.*

This article delves into the examination of the influence of parental figures, specifically the father and mother, on the development of O. Zhovna's psychopoetic structure. The research sheds light on the relevant aspects of the interplay between the family environment, the creative evolution of the individual, and the writer's psychosocial realm. The methodology of psychopoetics is employed as a means of indirectly investigating the psychopersona of the artist through the analysis of his megatext.

The article emphasizes the necessity of analyzing the psychological aspects of O. Zhovna's biography, particularly establishing connections with his mother and father, for a comprehensive understanding of the characteristic features of the writer's psychoportrait. It discusses contemporary psychopoetic studies that scrutinize the role of parental figures in shaping specific facets of O. Zhovna's aspects of personality. Psychopoetics is highlighted as a tool that allows a more complete vision of the author's personality by merging literary, psychological, and psychoanalytic methodologies.

The primary objective of the article is to analyze the psychopoetic mechanisms that reveal the role of O. Zhovna's parents in his artistic self-identification. The study aims to examine the structure of the writer's psychosocial realm and its reception through biographical, autobiographical, and interpretative perspectives, as manifested in his literary works, films, and memories comprising his megatext.

The psychosocial structure of the writer and its reception are scrutinized from various angles, encompassing biographical, autobiographical, and interpretative dimensions. It is noted that the neglect or omission of the father's image in O. Zhovna's works signifies internal conflict, alienation, and a negative Oedipus complex. The idealized portrayal of the mother, characterized by unconditional love and forgiveness, indicates the writer's closeness to his own mother and a potential sense of guilt towards her.

The article concludes by emphasizing that the prospects for further research involve the analysis of additional components of O. Zhovna's psychopoetic matrix. This will facilitate the reconstruction of his psychosocial structure based on discoveries within his literary works and other components of his megatext.

Постановка проблеми. Проблема творчої обдарованості особистості постійно перебуває в центрі наукових досліджень. Учені вивчають різні аспекти витоків творчості, вікові, соціально-психологічні, суб'єктивні фактори, які визначають розвиток творчої особистості, й, що закономірно, звертаються до біографії митців задля встановлення причинно-наслідкових зв'язків у процесі розвитку їхнього творчого потенціалу.

Для усвідомлення характерних рис психопортрета письменника необхідний аналіз пси-

хологічних аспектів його біографії, особливо встановлення зв'язків з матір'ю та батьком. Цей аспект вивчення психосвіту митця привертає все більше уваги вчених. Останнім часом вони дедалі більше цікавляться пізнанням психіки за допомогою художніх текстів як засобу опосередкованого дослідження несвідомого.

Розуміння витоків багатого, різнобічного творчого потенціалу О. Жовни неможливе без аналізу того, як проходило його дитинство та юність, адже, на думку багатьох дослідників, особливу

роль у формуванні життєвого сценарію особистості відіграють саме ранні роки, адже в ці періоди закладаються основи для подальшого розгортання життєвого сценарію людини.

На думку К. Марчук та Л. Котлової, виняткове значення у формуванні творчої особистості має саме сім'я як «перше і головне середовище, яке потужно впливає на формування особистості і яке може стимулювати або, навпаки, гальмувати розвиток творчої особистості» [10, с. 29]. Від того, наскільки сприятливим виявиться сімейне середовище, залежить подальше творче становлення особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні дослідження з психопоетики актуалізують низку проблем, пов'язаних із факторами формування психопоетикальної структури особистості письменника. Так, застосування методу літературознавчого біографізму (О. Дацюк, І. Ніколайчук, Л. Рева та ін.) дозволяє встановлювати співвідношення між біографією письменника і художнім світом створюваних ним текстів через «розкриття складної природи художньої літератури як життєдіяльності» [12, с. 4]. Проте більш повну та різнобічну візію особистості автора художнього твору з огляду на чинники її формування через глибокий аналіз створених письменником текстів репрезентує психопоетика, яка поєднує в собі літературознавчу і психологічну методологію, а також психоаналітичний підхід.

Серед наукових розвідок, які ставлять на меті створення психологічного портрета митця через «характеристики авторських світоглядних домінант, що перебувають у безпосередньому зв'язку з художньою тканиною» [3, с. 38], є праці С. Михиди [11], Н. Зборовської [5], Я. Даценко [4], І. Скляр [13] та ін. У цих дослідженнях представлене бачення ролі біографічних факторів на формування психопоетикальної матриці письменника.

Спорадично творчість О. Жовни поставала об'єктом літературно-критичних досліджень, однак психопоетикальні особливості творчості та особистості письменника окреслювалися лише в загальних рисах. Дотепер ще не існує студії, яка була би спрямована на виділення та аналіз факторів формування особистості письменника під впливом стосунків із батьками тощо, адже «родинна ситуація є не лише передумовою формування Я-концепції особистості письменника, а й знаходить свою розв'язку в його творчості [11, с. 110].

Формулювання цілей статті. Використовуючи методологічні засади сучасної психопоетики, ми здійснимо спробу проаналізувати психологічні механізми виявлення ролі батьків О. Жовни для його художньої самоідентифікації з огляду на структуру психосвіту письменника та його рецепцію в біографічному, автобіографічному та інтерпретаційному

зрізах, які експліковані в художніх творах, фільмах, спогадах, що становлять його мегатекст.

Предмет дослідження – батьківські фігури в реконструкції окремих аспектів психопортрета О. Жовни.

Об'єкт дослідження – батьківські образи в мегатексті О. Жовни.

Виклад основного матеріалу дослідження. О. Жовна скупо ділиться інформацією про батьків та про власне дитинство. Деякі фрагменти, за допомогою яких можна почасти реконструювати біографію дитячих років письменника та його стосунків з батьками, ми здійснюємо на матеріалі спогадів друзів письменника. Так, В. Габор, розповідаючи про візит до О. Жовни в Новомиргороді, пише: «З мамою Олександра я познайомився наступного дня (вразило її надзвичайно відкрите й світле обличчя та теплі, лагідні очі; таки в маму вдався мій приятель), і перше, що почув від неї: «А я думала, що ви нижчий за Сашка!» «На тобі! – подумав я весело. – І для мами всі мають бути нижчими за її сина!» – але не сказав їй цього [2, с. 63].

Аналізуючи роль дитинства у формуванні особистості та вбачаючи в цьому процесі необхідність «зняти покривало амнезії, яке огортає ранні роки дитинства» [14, с. 31], З. Фройд пише, що «дитячі роки визначають багато аспектів дорослої особистості, та найбільш значним є місце і роль батьків у житті людини, підвалини яких закладаються в дитинстві, формуються в юності та впливають на все життя особистості» [14, с. 63]. Тож проаналізуємо, яке місце мають постаті батька і матері в мегатексті О. Жовни, який віддзеркалює і власну позицію письменника.

Звертаючись до теорії психоаналізу, відзначимо, що батько в моделі З. Фрейда – центральна фігура в едиповій ситуації, значно складніша і амбівалентніша, ніж мати, а едипів комплекс – центральний елемент усєї метапсихологічної конструкції класичного психоаналізу. Говорячи про роль батька в психоаналізі, зазначимо, що З. Фройд наділяв образ батька в житті людини силою та могутністю. Батько уявляється як першопочаткова фігура, присутність якої в психіці матері дистанціює матір від дитини. В аналізі власних сновидінь З. Фройд знаходить амбівалентні почуття відносно власних батьків: з одного боку, бажання інцесту, а з іншого боку – бажання їх вбити, а смерть батька він називає «найбільш значною подією та найбільш важливою втратою в житті» [16, с. 10].

«З усіх образів дитинства, які, як правило, не пам'ятаються, жоден не буває настільки важливим для юнака чи чоловіка, наскільки важливим є образ його батька. Органічна необхідність вводить у ставленні чоловіка до свого батька ту амбівалентність, яку ми бачимо найбільш яскраво вира-

женою в грецькому міфі про царя Едипа. Маленький хлопчик приречений любити свого батька і захоплюватися ним як найсильнішим, найдобрішим і наймудрішим створінням на світі. Сам Бог, зрештою, є лише звеличення образу батька – те, як він представлений у ранньому дитинстві. Але незабаром з'являється й інший бік цього емоційного ставлення. Батько бачиться як першорядний порушник інстинктивного життя дитини; він стає не тільки моделлю для наслідування, але й тим, кого потрібно позбутися, щоб зайняти його місце. Згодом доброзичливі та ворожі імпульси щодо нього присутні в людини пліч-о-пліч, часто до кінця життя. Саме в такому спільному існуванні протилежних почуттів полягає суттєвий характер того, що ми називаємо емоційною амбівалентністю» [17, с. 343].

У жодному зі своїх інтерв'ю О. Жовна не сказав ані слова про свого батька. Так само він оминає тему свого батька й у соціальних мережах. Письменник нібито дистанціюється від батька, окремо про нього не згадує. О. Жовна про свого батька не говорить взагалі, а в житті його персонажів батько або відсутній, або про нього нічого не відомо.

Звичайно, таке замовчування постаті батька у становленні особистості О. Жовни дозволяє говорити про відсутність внутрішнього суперника, а також про свободу особистості, відсутність потреби коритися, бути слухняним, відповідати соціальним нормам, відмовляти собі в реалізації бажань, які є поза поняттям норми і не відповідають соціальним очікуванням.

Звертаючись до творів О. Жовни, відзначаємо, що письменник у багатьох із них «позбавляє» своїх героїв батька, а отже, в них не може реалізуватися аспект стосунків між батьком та сином. Проте в деяких художніх творах образ батька експлікований у текст, хоча й епізодично, фрагментарно.

Образ батька прослідковується в повісті «Її тіло пахло зимовими яблуками». Власне, це батько головної героїні – пан Вишневський, «власник відомого всьому Закарпаттю плодоягідного прізвища». Він з'являється лише в одній картині – коли головна героїня сідає до вагону потяга. Батько тут постає владною людиною, він не приховує свого невдоволення, коли щось відбувається не за його планом, легко приймає рішення за інших, звик «вирішувати» питання – і у всіх своїх проявах його образ протиставляється образу головного героя, який, навпаки, нерішучий, схильний замовчувати свої почуття, плисти за течією, відмовляючись змінювати щось у своєму житті. Головна героїня розгляділа в ньому цю інакшість, несміливість, тонку натуру, які так контрастували із владною поведінкою батька, і тому образ випадкового сусіда в купе став для неї настільки при-

вабливим, близьким, що їй стало потрібним повірити в те, що він – кохання її життя.

Інший батько, який так само фрагментарно з'являється в мегатексті О. Жовни, – це батько головного героя фільму «Історія Лізи». Про нього згадується один раз, коли Ляля бачить портрет мами Андрія, дуже гарної жінки, яка з фото ніби оцінює героїню поглядом, від цього погляду Лялі стає незручно. Ляля запитує Андрія про батька, той каже, що батько помер безглуздо, не зміг витримати часу, який настав, власне, час і роздав його, все, що залишилося, – старий автомобіль.

Батькові Андрія немає місця в часовому вимірі, де живе його син, його фото немає в Андрієвому просторі (на протигагу фото матері, яку Ляля сприймає як суперницю, її фото Ляля перевертає в момент близькості з Андрієм – щоб мати не дивилася на них). Відсутність батька-суперника дуже помітна на тлі матері, яка хоч теж померла, але досі присутня в житті Андрія.

Отже, свідоме позбавлення (усунення) постаті батька із життя героїв художніх текстів О. Жовною є свідченням втілення едипового комплексу, про який неодноразово згадується в працях із психоаналізу.

З. Фройд відкрив едипів комплекс і описав його як внутрішньопсихічну структуру, властиву кожній людині. Едип З. Фрейда – інцестуозний і батьковбивчий, власне, його втілення ми бачимо в психоструктурі Андрія з «Історії Лізи». І хоча Андрій не вбиває свого батька, О. Жовна усуває батька з твору і наголошує на цьому як на свідченні сили Андрія, його перемозі над суперником.

За теорією У. Біона, «едипів комплекс не розчиняється, не руйнується, а еволюціонує» [15, с. 37]. Результатом проходження едипового комплексу, на думку У. Біона, є встановлення всередині індивіда здатності справлятися з емоційним болем, а отже, психічний ріст і зрілість особистості. Андрій з «Історії Лізи» не тільки долає батька-суперника, знайшовши в собі сили жити в новому часі, вигадавши для себе іншу, рятівну, реальність – простір чорно-білого кінематографу, німого кіно, де все зрозуміле та однозначне і куди можна втікти від складних життєвих обставин. Андрій здатен брати відповідальність за кохану жінку, за її сестру Лізу з її коханим хлопцем Колею, в яких синдром Дауна, а отже, він демонструє внутрішню силу, рішучість, здатність приймати рішення – і у цьому суперництві з батьком він перемагає.

Отже, образ батька в мегатексті О. Жовни – це образ суперника, більш сильного та досвідченого, який створює своєрідну перепону, що не дозволяє відчувати себе вільним у власних діях та бажаннях, висуває вимогу слухняності й покірності,

ставити рамки соціально дозволеного. Відсутність батька – це відсутність таких обмежень, з одного боку, але з іншого – і відчуття втрати, оскільки втрачається відчуття суперництва, що призводить до саморозвитку.

На думку Е. Берна, стосунки «мати-дитина», а особливо «мати-син», визначають програвання певних патернів, що формують подальший життєвий сценарій. «У ситуації позитивного ставлення до дитини закладаються основи для сценарію переможця, негативне ставлення сприяє сценарію переможеного» [1, с. 119]. За словами Ю. Крістєвої, «на сучасному етапі суспільство недостатньо замислюється над питанням «материнської пристрасі». «Після Фрейда та Лакана психоаналіз був зосереджений на «функціях батька» – їхніх потребах, невдачах, субституатах і тому подібному. Але при цьому материнська пристрась, можливо, єдина пристрась, що не є фактичною та не стала суб'єктом ефектних маніпуляцій. Вона створює прототип для любовних стосунків. Як відомо, лише ці стосунки є репрезентацією «священного» в сучасному світі, де релігії перефінансовані та знаходяться у стані занепаду» [9].

Художня парадигма О. Жовни в зображенні основних мотивів материнської тематики досить амбівалентна. Перед читачем постає світлий образ матері Пилипка з оповідання «Маленьке життя». Власне текст оповідання починається з того, що тіло матері Пилипка вже схололо та не зіграє хлопчика, до неї тепер страшно доторкнутися: «Пилипок перевів погляд на мамину руку, що обіймала його, і йому чомусь стало страшно доторкнутись до неї. Він майже знав, що коли доторкнеться, то відчуже холод, і Пилипок знову заплющив очі» [6, с. 27].

Хлопчик тепер сам, наодинці зі світом, ворожим, незрозумілим і чужим. «Мамка твоя померла. Тепер ти сам», – каже Пилипку Селантій. Хлопчик плаче за мамою, коли згадує її, але ж і хвастається тим, що «мамка померла» перед іншими дітьми. Мама для Пилипка – це важлива, невід'ємна частина його дитячого, безтурботного життя, він, власне, і до лісу тікає тільки тому, що туди ходила мама. Її світлий, янгольський образ виринає в пам'яті хлопчика, коли він, знесилений, дремає в лісі та вже майже замерзає в ньому: «Рідкий сніжок з'явився у повітрі, і кілька сніжинок торкнулися Пилипкових вій. Щось тепле підкотило йому до голови, і він побачив сонячне світло, теплу хату, маму в білій сорочці і великим червоним яблуком у руках» [6, с. 29]. Однак образ матері більше не виринає із дитячих спогадів Пилипка, коли того монахи забирають до Лебединської обителі, він залишається в домонастирському житті героя та швидко замінюється іншими світлими, сяйними образами святих, і вже вони дають хлопчику силу жити, творити і вірити.

Інша іпостась матері в О. Жовни – це жертвний материнський образ. Його можна помітити в оповіданні «Наталочка», де головна героїня, отримавши тривожну звістку про хворобу сина, поспішає до міста. Бере з собою вузлик з простими гостинцями – все, що має: «Зібравши на скору руку вузлик, до якого вклала п'ятірко сирих яєць та кілька зелених яблук, вона вместила вузлик у нову червону сітку і зв'язала ще одним вузлом. Потім узяла в кутку свою похідну палицю, з якою ходила в селі на весілля та на похорони, і вийшла з хати» [7, с. 54]. Наталочка поспішає до сина так, що аж в автобусі дорогою до міста помічає, що одягнена в домашній одяг – «стару з виблисками куфайку, в якій поралася по господарству». Деталі, пов'язані з одягом, гостинцями, надають образу матері, готової на пожертву заради сина, правдивості й реалістичності, і це відчуття підсилюється іншими деталями – тим, як Наталочка вже в лікарні поманила до себе медсестру, щоб не ступати на чисту підлогу, і як назвала її «жіночкою-дохторшою», і тим, як Наталочка «було підготувала руки для обіймів, але відчувши синів настрій, знітилася, і руки її поволі самі обвисли» [6, с. 56]. На материнську любов та турботу син відповідає байдужістю і навіть огидою, він соромиться матері та хоче якнайшвидше позбутися її присутності: «Ви що, позорить мене приїхали? <...> Ви подивіться, на кого ви схожі, мокра, задрипана, з цим вузлом, палиця. <...> Завжди ви лізете, куди не слід». І навіть коли син Наталочку вигнав, вона не встигла на автобус додому, впала, забилася, душу матері переповнює любов до сина і турбота за нього: «Слава Богу, з Ванею нічого лихого, апендицит – то зараз не страшно. Все одно добре, що приїхала, тепер спокійна буду» [7, с. 56].

О. Жовна засуджує поведінку сина, але не експлікує свою позицію в текст. Він дозволяє читачеві сформувати ставлення неприйняття такої поведінки – байдужої та водночас жорстокої на тлі безмежної, всеоб'ємної любові матері. Для цього письменник вміло використовує прийом художньої деталі – палиці з вузлом, в який замотано п'ять яєць – все, що мала матір. Потім, коли син прогнав Наталочку, а та, наздоганяючи автобус, не встигнувши на нього, упала, яйця розбилися та потекли. Ця деталь викликає у читача почуття емпатії до головної героїні та неприйняття поведінки її сина.

Подібний до образу Наталочки образ іншої жертвної матері – Олени з оповідання О. Жовни «Провінційна історія». Головна героїня оповідання, Олена, тішиться думкою про те, як відбудеться її власний похорон, та ретельно до нього готується. Аж раптом до неї повертається син, колишній військовий, що служив на кораблі та який тепер не той веселий, красивий, розумний, лагідний син, якого Олена знала, у нового Івана

чужий стомлений голос, посіріле обличчя та ідея фікс – викопати в батьківському дворі яму та закопати в неї залізну потвору, що за формою нагадувала корабель, зроблену з мотлоху та металевого брухту. Час від часу в цьому похмурому чоловіку Олена впізнавала свого сина – він навіть виконав материне прохання і зробив їй труну – хорошу, дерев'яну, таку, як Олена й хотіла. Але частіше Іван її лякав «непевним, нервовим, чужим обличчям», тим, що часто пив, увесь час копав яму, однієї грозової ночі розбив шибку в хаті, порізав руку битим склом, намагався напоїти матір своєю кров'ю, а потім ледве не задушив її, іншого разу приніс до хати сокиру та відрубав кішці голову, щоб спробувати, яка тепла в неї кров. «Я не помилився, мамо, – звеселився він, – аж спробуйте. Я не вагався жодної хвилини. Вона тепер тепла» [8, с. 108]. Олена намагалася не бачити в синові темну його сторону, сліпо любила його, раділа, коли зі спотвореної свідомості нового Івана виринала його світла сторона – люблячий, турботливий, уважний син.

На Різдво Іван вішається, перед цим прив'язавши матір до стільця так, щоб вона нікуди не пішла і не завадила йому вчинити самогубство, а навпаки – дивилася, як все відбувається. І останньою краплею було те, що ховали Івана в її, Олениній, труні. «Олена обвела поглядом хату і раптом побачила труну. Вона зразу ж упізнала її, добротну, дощану. То була її труна, яку вона так чекала. Труна, яка вселяла спокій і благополуччя її душі. Єдина річ, крім якої їй нічого не було потрібно на цьому світі. <...> Усе забрав. Усе, що мала» [8, с. 109]. Сліпа материнська любов, здатність не бачити і не помічати ненормальну, а пізніше – й небезпечну поведінку сина, здатність до самопожертви – всі ці риси прослідковуються в образі Олени.

Образ матері в «Провінційній історії» та в «Наталочці», на нашу думку, виражає комплекс вини письменника перед своєю матір'ю, що виражається в гіперболізованих формах байдужості, жорстокості, егоїзму, який виявляють герої цих оповідань відносно своїх матерів.

Висновки та перспективи дослідження. Отже, проаналізувавши образи матері та батька в мегатексті О. Жовни, можна стверджувати про виняткову роль батьків у формуванні психосвіту письменника. Ігнорування, а часом і замовчування постаті батька у творах письменника, в його спогадах, інтерв'ю дозволяють говорити про, з одного боку, внутрішнє протистояння письменника з образом батька, який існує в його психосвіті, а з іншого боку – про значимість постаті батька для формування особистості. Постать матері в психоструктурі письменника уявляється світлою, часто жертвовною, ідеалізованою, і такі уявлення ціл-

ком збігаються з традиційним трактуванням ролі матері та батька в теорії психоаналізу.

Перспективи дослідження вбачаємо в аналізі інших компонентів психопоетичної матриці О. Жовни, що дозволить реконструювати психоструктуру письменника, спираючись на вияви його особистості, репрезентовані в мегатексті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Берн Е. Ігри, в які грають люди. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2016. 512 с.
2. Габор В. У гостях в Олександра Жовни в Новомиргороді. *Кур'єр Кривбасу*. 2016. Квітень–травень. С. 261–266.
3. Головий О. Формування біографічного методу в українському літературознавстві ХІХ ст. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Літературознавство*. 2015. № 9. С. 33–39.
4. Даценко Я.В. Психопоетика творчості Григора Тютюнника : дис. канд. філол. наук : 10.01.01. Кропивницький, 2019. 214 с.
5. Зборовська Н.В. Код української літератури: Проект психоісторії новітньої української літератури : монографія. Київ : Академвидав, 2006. 498 с.
6. Жовна О. Маленьке життя. *Її тіло пахло зимовими яблуками*. Львів : ЛА Піраміда, 2008. 388 с.
7. Жовна О. Наталочка. *Її тіло пахло зимовими яблуками*. Львів : ЛА Піраміда, 2008. 388 с.
8. Жовна О. Провінційна історія. *Її тіло пахло зимовими яблуками*. Львів : ЛА Піраміда, 2008. 388 с.
9. Крістева Ю. Материнство сьогодні. URL: <http://www.kristeva.fr/motherhood.html> (дата звернення : 26.11.2023.)
10. Марчук К.А., Котлова Л.О. Роль сім'ї у формуванні творчої обдарованості особистості (біографічне дослідження життєпису І. Франка). *Теорія і практика сучасної психології*. 2017. № 1. С. 28–35.
11. Михіда С.П. Психопоетика українського модерну: Проблема реконструкції особистості письменника : монографія. Кіровоград : «Поліграф-Терція», 2012. 352 с.
12. Самототожність письменника : колективна монографія. Київ : Українська книга, 1994. 211 с.
13. Скляр І.О. Психопоетика творчості Валер'яна Підмогильного : автореф. дис. канд. філол. наук : 10.01.01. Харків, 2012. 20 с.
14. Фройд З. Вступ до психоаналізу. Нові висновки. Київ : Навчальна книга – Богдан, 2021. 552 с.

15. Bion W.R. *Elements of Psychoanalysis*. London : Routledge, 2019. 110 p.
16. Freud S. *The Interpretation of Dreams*. In J. Strachey (ed.). *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud*. Vol. IV (1900): *The Interpretation of Dreams (First Part)*. London : Hogarth Press, 1953, 627 p.
17. Gerson M-J. *Death of a Parent: Openings at an Ending*. *Psychoanalytic Perspective*. 2018. Issue 15. Volume 3. P. 340–354.
8. Zhovna O. (2008) *Provintsyina istoriya* [Provincial story]. *Yiyi tilo pakhlo zymovymy yablukamy* [Her body smelled like winter apples]. Lviv: LA Piramida. (in Ukrainian).
9. Kristieva Yu. (2023) *Materynstvo s'ohodni* [Motherhood today]. Retrieved from: (<http://www.kristeva.fr/motherhood.html>) (accessed (26.11.2023)).

REFERENCES

1. Bern E. (2016) *Ihry, v yaki hrayut' lyudy* [Games played by people]. Kharkiv: Club of Family Leisure. (in Ukrainian).
2. Habor V. (2016) *U hostyakh v Oleksandra Zhovny v Novomyrhorodi* [Visiting Oleksandr Zhovna in Novomyrhorod]. *Kryvbas Courier*, April–May, pp. 261–266.
3. Holovii O. (2015) *Formuvannya biohrafichnoho metodu v ukrayins'komu literaturoznavstvi XIX st.* [Formation of the biographical method in Ukrainian literary studies of the 19th century]. *Scientific Bulletin of Lesya Ukrainka East European National University. Philological Sciences. Literary Studies*, vol. 9, pp. 33–39.
4. Datsenko Ya. V. (2019) *Psykhopoetyka tvorchosti Hryhora Tyutyunnyka* [Psychopoetics of Hryhor Tyutyunnyk's work]. (PhD Thesis), Kropyvnytskyi: Central-Ukrainian Pedagogical University named after Volodymyr Vynnychenko.
5. Zborovska N. V. (2006) *Kod ukrayins'koyi literatury: Proekt psykhoistoriyi novitn'oyi ukrayins'koyi literatury* [Code of Ukrainian literature: Project of psychohistory of modern Ukrainian literature]. Kyiv: Akademvydav. (in Ukrainian).
6. Zhovna O. (2008) *Malen'ke zhyttya* [Little life]. *Yiyi tilo pakhlo zymovymy yablukamy* [Her body smelled like winter apples]. Lviv: LA Piramida. (in Ukrainian).
7. Zhovna O. (2008) *Natalochka* [Natalochka]. *Yiyi tilo pakhlo zymovymy yablukamy* [Her body smelled like winter apples]. Lviv: LA Piramida. (in Ukrainian).
10. Marchuk K. A., Kotlova L. O. (2017) *Rol' sim"yi u formuvanni tvorchoyi obdarovanosti osobystosti (biohrafichne doslidzhennya zhyttyepysu I. Franka)* [The role of the family in the formation of the creative talent of an individual (biographical study of the biography of I. Franko)]. *Theory and Practice of Modern Psychology*, vol. 1, pp. 28–35.
11. Mykhyda S. (2012) *Psykhopoetyka ukrayins'koho modernu: Problema rekonstruktsiyi osobystosti pys'mennyka* [Psychopoetics of the Ukrainian modern: The problem of reconstruction of the personality of the writer]. Kirovohrad: Poligraph-Tertsiia. (in Ukrainian).
12. *Ukrayinska knyha*. (1994) *Samototozhnist' pys'mennyka* [Self-identity of the writer]. Kyiv: Ukrayinska knyha. (in Ukrainian).
13. Skliar I. O. (2012) *Psykhopoetyka tvorchosti Valer'yana Pidmohyl'noho* [Psychopoetics of Valerian Podmohylyny's work]. (PhD Thesis), Kharkiv: Kharkiv National Pedagogical University named after Hryhorii Skovoroda.
14. Freud S. *Vstup do psykhoanalizu. Novi vysnovky* [Introduction to psychoanalysis. New findings]. Kyiv: Navchalna Knyha – Bohdan. (in Ukrainian)
15. Bion W. R. (2019) *Elements of Psychoanalysis*. London : Routledge.
16. Freud S. (1953) *The Interpretation of Dreams*. In J. Strachey (ed.). *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud: The Interpretation of Dreams (First Part)*. London: Hogarth Press.
17. Gerson M-J. (2018) *Death of a Parent: Openings at an Ending*. *Psychoanalytic Perspective*, vol. 3, issue 15, pp. 340–354.